

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора медичних наук, професора
завідувача кафедри патологічної анатомії

Сумського державного університету МОН України

Романюка Анатолія Миколайовича

на дисертаційну роботу ТОВАЖНЯНСЬКОЇ ВІРИ ДМИТРІЇВНИ

«Вплив плідно-материнської інфекції на морфо-функціональний стан надниркових залоз плода (клініко-експериментальне дослідження)»,

представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 64.600.03

при Харківському національному медичному університеті

на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук

за спеціальністю 14.03.02 – патологічна анатомія

Актуальність теми.

Внутрішньоутробні інфекції – одна з основних причин перинатальної захворюваності і смертності, що призводить до значного погіршення здоров'я дітей. Внутрішньоутробна інфекція досить часто викликає грізні ускладнення у плода або новонародженої дитини. Без сумніву, при цьому страждають усі органи. На сьогодні Україна значно лідирує серед країн ЄС за рівнем материнської смертності. За даними міжнародного оцінювання в 2015 році в країні зареєстровано 120 випадків материнської смертності, тоді як у сусідній Польщі – 12, Румунії – 56, Німеччини – 42. Значне місце у підтриманні цього показника на високому рівні відводиться саме внутрішньоутробній інфекції.

Мікроорганізми можуть уражати надниркові залози шляхом прямого вторгнення до тканини органу або за допомогою впливу біохімічних модуляторів. Бактерії можуть впливати як прямим інфікуванням і ушкодженням тканин, так і шляхом утворення екзо- і ендотоксинів і порушенням імунної відповіді. Взаємодія ендотоксину і АКТГ створює

умови, які призводять до крововиливів у надниркові залози, а інколи навіть розвитку синдрому Уотерхауса-Фрідріхсена.

Незважаючи на важливість впливу умовно-патогенних інфекцій вагітної на морфологічні характеристики надниркових залоз, багато питань залишається практично не вивченими. Разом з тим, особливості морфологічних та функціональних змін у наднирниках при внутрішньоутробному інфікуванні у літературі висвітлені не у повній мірі.

Це стосується як морфофункціональних, так і мікробіологічних аспектів представленої патології, що свідчить про актуальність вивчення цього наукового напрямку.

Таким чином, дослідження впливу плодово-материнської інфекції на морфо-функціональний стан наднирників плода є актуальним питанням сучасної патологічної анатомії.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертація є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри патологічної анатомії Харківського національного медичного університету "Вплив материнсько-плодової інфекції на ембріогенез і фетогенез нащадків (номер державної реєстрації № 0115U000987), яка входить до координаційного плану пріоритетних напрямів, затвердженого Міністерством охорони здоров'я України.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна роботи полягає у тому, що уперше у порівняльному аспекті отримані основні морфо-функціональні маркери патологічного впливу хронічної внутрішньоутробної гіпоксії і материнської інфекції на надниркові залози плодів людини та щурів. Автором продемонстровані основні відмінності морфологічних змін наднирників при дії різних видів материнської інфекції, включаючи *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumonia*, *Staphilococcus aureus*. Окрім того, на підставі комплексного дослідження представлені епідеміологічні особливості внутрішньоутробної інфекції і її ролі в антенатальній та інтранатальній

смертності за матеріалами розтинів та ідентифіковані прогностичні чинники мертвонародження.

Теоретичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження поглиблюють сучасні уявлення про материнську інфекцію і надають нові дані про вплив її на ембріо- та фетогенез нащадків.

Практичне значення одержаних результатів. Вивчені гістологічні і імуногістохімічні особливості, морфометричні показники надниркових залоз можна використовувати у практичній патологічній анатомії для поліпшення патологоанатомічної діагностики впливу інфекцій матері на зміни у надниркових залозах у нащадків. На основі вивчення епідеміологічних особливостей внутрішньоутробної інфекції створена прогностична модель антенатальної смертності плодів з урахуванням материнських та плодових чинників.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях і в авторефераті.

Дисертаційна робота повністю викладена у 18 наукових працях: з них 7 статей у наукових спеціалізованих виданнях, 3 статті у міжнародних журналах (у тому числі 2 - без співавторів); 1 патент на винахід; 7 тез у матеріалах наукових конференцій.

В авторефераті лаконічно викладені матеріали дисертаційної роботи, її головні положення, висновки і практичні рекомендації.

Принципових зауважень до змісту та оформлення автореферату дисертації немає.

Апробація результатів дисертації. Отримані дані були представлені та обговорені на: науково-практичній конференції з участю міжнародних спеціалістів «Індивідуальна анатомічна мінливість органів, систем, тканин людини та її значення для практичної медицини та стоматології» (Полтава, 19-20 травня 2016 року); науково-практичній конференції з міжнародною участю «Теорія та практика сучасної морфології» (Дніпро, 5-7 жовтня 2016 року); XVI International congress of medical Sciences (Sofia, Bolgaria; 11-14

травня 2017 року); X конгресі патологів України (Яремче, 27-28 вересня 2018 року); Всеукраїнській щорічній науково-практичній конференції молодих вчених «Медицина XXI століття» (Харків, 23 листопада 2018 року). "Медицина третього тисячоліття" (Харків, 2013), "Медицина третього тисячоліття" (Харків, 2014, 2015).

Апробація дисертації відбулася на засіданні апробаційної ради Харківської національного медичного університету 23.11.2018 р.

Оцінка змісту дисертації.

Дисертація займає 190 сторінки комп'ютерного тексту і побудована за загальноприйнятим планом і складається зі вступу, огляду літератури, власних досліджень, висновків і списку використаних джерел літератури.

Вступ містить всі передбачені вимогами ДАК України рубрики.

Перелік використаних літературних джерел містить 213 найменувань вітчизняних і зарубіжних авторів, з яких кирилицею, - 43, латиницею - 170. Ілюстрована частина дисертації включає 46 таблиць, 17 графіків і 27 малюнків (фотографії мікропрепаратів).

Дисертант у вступі розкриває актуальність та сутність роботи, чітко формулює мету та завдання дослідження, переконливо висвітлює наукову новизну отриманих результатів. Мета роботи відповідає назві.

Розділ 1 (огляд літератури) містить 3 підрозділи. У цій частині дисертації відображені сучасні уявлення про стан впливу плодово-материнської інфекції на органи та системи плода. Огляд літератури охоплює найбільш вагомні джерела вітчизняних та зарубіжних авторів із цієї проблеми.

Розділ 2 (матеріали та методи). Для проведення дослідження та розв'язання поставлених задач автором використаний достатній об'єм матеріалу (452 спостереження). Робота ґрунтується на трьох типах досліджень - ретроспективному, проспективному та експериментальному. Використовуються сучасні методи дослідження, у тому числі морфологічні, гістологічні, імуногістохімічні, морфометричні, статистичні, які є адекватними поставленим задачам та високо інформативними.

Розділ 3 (власні дослідження) викладено ґрунтовно з ретельним описом статистичних ознак патологій, які вивчалися. Автором встановлені основні епідеміологічні особливості внутрішньоутробної інфекції. Показана її значення в антенатальній та інтранатальній смертності за матеріалами розтинів та ідентифіковані прогностичні чинники мертвонародження, пов'язані з плодом і з матір'ю.

У розділі 4 та 5 (власні дослідження) надано основні гістологічні, морфометричні та імуногістохімічні характеристики пливу плодово-материнської інфекції на морфо функціональний стан надниркових залоз плодів людини та щурів, які були ретельно вивчені та проаналізовані. Робота доповнена великою кількістю якісних мікрофотографій, змістовних таблиць, графіків і гістограм, які підтверджують вірогідність отриманих результатів.

У цілому результати кожного розділу власних досліджень містять наукову новизну та мають практичне значення для патологоанатомів.

У розділі 5 (аналіз і обговорення отриманих результатів) отримані результати власних досліджень узагальнено та співставлено із даними світової літератури. Також надається пояснення отриманим результатам із посиланнями на сучасні наукові джерела.

Висновки дисертації та практичні рекомендації цілком ґрунтуються на викладеному фактичному матеріалі та відображають новизну і науково-практичну значимість результатів.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту та оформлення

Принципових зауважень до дисертації та автореферату щодо їх суті та за формою не виявлено. Зустрічаються деякі термінологічні неточності, граматичні та стилістичні помилки. Але ці зауваження несуттєві і не впливають на високу загальну оцінку дисертації.

Разом з тим, виникли деякі дискусійні запитання, на які хотілося би отримати відповідь дисертантки:

1. Чому, на вашу думку, під впливом внутрішньоутробної інфекції виникає прискорене дозрівання надниркових залоз плода? Чи

спостерігалася різниця у цьому процесі між впливом внутрішньоутробної інфекції та хронічної гіпоксії?

2. Дайте Ваше пояснення, чому в умовах внутрішньоутробної інфекції спостерігається гіперплазія пучкового шару кори наднирників та гіпоплазія клубочкового?
3. Які з отриманих особливостей морфологічних та функціональних змін наднирників при внутрішньоутробній інфекції Ви вважаєте найбільш значущими?

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Результати дисертаційної роботи мають практичне значення і можуть використовуватися в практичній роботі патологоанатомів та при викладанні патологічної анатомії студентам медичних вищих навчальних закладів.

Відповідність дисертації до встановлених вимог.

Дисертаційна робота ТОВАЖНЯНСЬКОЇ Віри Дмитрівни за темою «Вплив плодово-материнської інфекції на морфо-функціональний стан надниркових залоз плода » (клініко-експериментальне дослідження), на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.02 – патологічна анатомія, є завершеною самостійною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальне наукове та практично значуще завдання щодо виявлення критеріїв впливу плодово-материнської інфекції на морфо-функціональний стан надниркових залоз плода, які мають суттєве значення для патологічної анатомії.

За сучасним рівнем виконання, обсягом проведеного дослідження, новизною одержаних результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків дисертація ТОВАЖНЯНСЬКОЇ Віри Дмитрівни за темою «Вплив плодово-материнської інфекції на морфо-функціональний стан надниркових залоз плода (клініко-експериментальне дослідження)», повністю відповідає пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами,

внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 656, від 30.12.2015 №1159, від 27.07.2016 № 567) стосовно дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.02 – патологічна анатомія.

Завідувач кафедри патологічної анатомії
Сумського державного університету
доктор медичних наук, професор

А.М. Романюк

